

Л. С. Ларка

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

СТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Соціальна економіка – це сукупність соціально-економічних стосунків між людьми, які виникають в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ і послуг у світі обмежених ресурсів. Вона створює визначену економічну систему, яка свідомо орієнтована на розвиток особистості, економічне зростання та соціальний прогрес, підвищення добробуту та рівня життя в країні [1]. Саме тому актуальною проблемою є дослідження механізму формування соціально-економічних стосунків між людьми. Характер цих стосунків значною мірою обумовлює рівень освіти осіб, які ініціюють такі стосунки. Галузь освітніх послуг досить впевнено регулюється державою через інструментарій державного замовлення освітніх послуг, видавання ліцензій на здійснення освітньої діяльності.

У сфері освіти відбуваються радикальні функціональні, структурні й організаційні зміни, в регулюванні яких значну роль відіграє державна освітня політика. Стосовно функцій соціального інституту освіти існує чимало різних класифікацій, але найчастіше виокремлюються такі функції: культурна (трансляція знань і культурних зразків), соціальна (участь у процесах соціалізації особистості), економічна або професійна (підготовка і перепідготовка кадрів, формування соціально-професійної структури суспільства), ідеологічна (виховання громадянина, лояльності до наявних інститутів, підтримка моральних норм), соціально-селективна (освіта є каналом соціальної мобільності й інструментом відтворення соціальної нерівності) [4].

Особливе місце на ринку освітніх послуг займає університетська освіта. Значення університетської освіти важко переоцінити, оскільки засвоєння навчального матеріалу дисциплін циклів загальної підготовки та підготовки за спеціальністю дозволяють сформувати необхідні компетенції майбутнього фахівця. Впровадження до графіку навчального процесу практик дозволяє студентам навчитися застосовувати теоретичні знання в реальних ринкових умовах. Використання при проведенні занять інноваційних технологій освіти у вигляді дискусійних клубів, ділових ігор, тренінгів формують критичний склад розуму у студентів та спонукають реалізовувати концепцію навчання протягом усього життя. Особистісне зростання окремого члена суспільства – це фундамент розвитку громадянського суспільства, більш ефективної взаємодії соціальних інститутів. Розглянемо більш детально взаємозв'язок університетської освіти з основними суб'єктами соціальної економіки: державою та громадянами. Університетська освіта значною мірою є «секретною зброєю» держави в регулюванні ринку праці. Пропозиція робочої сили коригується за допомогою державного замовлення на навчання контингенту за спеціальностями вищих навчальних закладів. Процедура ліцензування та акредитації установ освіти також регулює ринок освітніх послуг. Основна тенденція останніх років, на яку звернули увагу експерти, – зростання популярності таких професій, яким в Україні поки мало де навчають. Наприклад, одна із самих затребуваних спеціальностей – менеджер з продажів. Ще один тренд – HR, human resource, фахівці з роботи з персоналом. Керівники компаній, що розуміють важливість людського фактору, найчастіше запрошують на такі посади психологів: спеціально навчених кадрів не вистачає. У найближчі роки буде зростати затребуваність такої професії, як логістик: Україна, що лежить на перетині торговельних шляхів, усе більше має потребу в менеджерах транспортних потоків [3]. Також слід звернути увагу на зростання потреби в спеціалістах

технічних спеціальностей. Всі ці тенденції знайшли відображення в обсягах державного замовлення в останні роки. Взаємозв'язок університетської освіти з громадянами проявляється у формуванні особистості, яка прагне до саморозвитку, самомаркетингу та самоменеджменту. В свою чергу, людина з університетською освітою прагне реалізувати свій творчий потенціал у наукомістких виробництвах, що приводить до підвищення частки наукомістких виробництв, розвитку сфери послуг, що у свою чергу, підвищує конкурентоспроможність та рівень інвестиційної привабливості країни. Інтелектуально розвинені завдяки університетській освіті громадяни прагнуть задовольнити потреби більш високо рівня, згідно ієрархії потреб А. Маслоу та завдяки цьому виступають стимулом активізації інноваційної діяльності підприємств. Скорочення життєвих циклів продукції – це характерна ознака сучасного ринку, тому можна однозначно стверджувати про те, що соціальна економіка повинна базуватися на засадах економіки знань. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку нашої країни надзвичайно зростає роль вищої освіти в становленні економіки знань. Водночас економічна криза та прискорення інфляційних процесів для більшості вітчизняних вищих навчальних закладів спричинили погіршення необхідного фінансового забезпечення. В умовах обмеженої фінансової автономії навчальних закладів це стає негативним чинником удосконалення системи фінансування вищої освіти. Саме тому подальший розвиток вищої освіти в Україні, направлений на отримання висококваліфікованих, конкурентоспроможних кадрів, потребує удосконалення всієї системи фінансового управління вищою освітою та вирішення проблеми розширення фінансових джерел вищих навчальних закладів [2]. Оскільки ділова та інноваційна активність підприємств неможлива без наявності кадрів високої кваліфікації, значна увага повинна приділятися саме цим питанням. Впровадження дистанційного навчання на рівні університетської освіти дозволяє більш гнучко здійснювати політику перекваліфікації кадрів, як на державному рівні, так і на рівні окремого громадянина. Таким чином, можна стверджувати про наявність прямих та зворотних зв'язків між університетською освітою та суб'єктами соціальної економіки та їх стратегічний характер.

Бібліографічні посилання

1. Ларка Л.С. Принципи формування державних соціальних стандартів і нормативів // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: Тези доповідей XXIII міжнародної науково-практичної конференції, Ч.ІІІ (20-22 травня 2015р., Харків)/ Харків. С. 173.

2. Матюх С.А. Місце та роль вищих навчальних закладів в системі соціально-економічного розвитку України URL: http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/2680/том1_p014-016.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звертання 17.09.18).
3. Топ-20 самых востребованных в Украине специальностей. URL: <https://www.education.ua/articles/116/> (дата звертання 17.09.18).
4. Хижняк Л.М. Державна освітня політика в умовах глобалізації: пошуки оптимальної моделі URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2007-1-2/doc/1/02.pdf> (дата звертання 17.09.18).